63.3(2К)722
Л84

Ермағамбет Лұқпанов
Мағауия Сембаев

Жауынгер қыздар

Боевые подруги

Ермағамбет ЛҰҚПАНОВ,
Мағауия СЕМБАЕВ

ЖАУЫНГЕР ҚЫЗДАР
БОЕВЫЕ ПОДРУГИ

Қарағанды-1995

Жалпы редакциясын басқарған **Қали Әлібекұлы АМАНБАЕВ**, тарих ғылымдарының кандидаты, Қарағанды облыстық соғыс және еңбек ардагерлері Кеңесінің төрағасы.

Орыс тіліне аударғандар **Аман ЖАНҒОЖИН, Марал ХАСЕНОВ.**

Ермағамбет Сәдуұлы ЛҰҚПАНОВ, Мағауия Сланбекұлы СЕМБАЕВ

Совет халқының неміс-фашист басқыншыларына қарсы күресіне қазыналы Қарағанды өңірі өз көмірі мен темірі арқылы көмектесіп қана қойған жоқ, сол бір отты жылдарда ер азаматтармен қатар, қарағандылық қыздар да өз еріктерімен қан майданға аттанды. Олар туған жер, өскен елге деген ыстық махаббаты, жауға деген өшпенділігі арқылы Ұлы Жеңіс күнін жақындатуға өз үлестерін қосты.

Көпшілік қауымға ұсынылып отырған бұл очерктер жинағында Батыстан тиген жауға қарсы тұрып, перзенттік парыздарын адал атқарған қарағандылық жауынгер қыздардың майдандағы және бейбіт еңбектегі кейінгі ұрпаққа үлгі болар ұлағатты өмір жолдары нақты деректерге сүйене отырып баяндалады.

Под общей редакцией **Кали Алибековича АМАНБАЕВА**, кандидата исторических наук, председателя Карагандинского областного совета ветеранов войны и труда.

Перевод на русский язык **Амана Жагдановича ЖАНГОЖИНА, Марала ХАСЕНОВА.**

Ермагамбет Садуович ЛУКПАНОВ, Магауия Сланбекович СЕМБАЕВ

Победе советского народа над немецко-фашистскими захватчиками наша трудовая Караганда помогала не только углем и сталью, в те огненные годы на фронтах Великой Отечественной рядом с мужчинами воевали и молодые девушки-карагандинки.

Юные патриотки, добровольно отправившиеся на фронт, внесли свою лепту в приближение Дня Победы. В предлагаемом сборнике очерков авторы на основе фактических материалов рассказывают о ратном подвиге и трудовых свершениях боевых подруг.

Министерство печати и массовой информации Республики Казахстан

ISBN 5-7667-3283-х

© Е.Лукпанов, М.Сембаев, г. Караганда, 1995

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!

Ұлы Отан соғысы туралы біз не білеміз? Жауап беру оңай емес. Қанды шайқастар ұзаққа - табандатқан 1418 күн мен түнге созылды, қаншама қат-қабат оқиғалар, өшпес сәттер кездесті десеңізші. Егер жинақтап айтар болсақ, Ұлы Отан соғысы біздің еліміз үшін аса ауыр да азапты сын болғаны ақиқат. Анықтай түссек, әрбір совет адамы, бүкіл қоғам, оның экономикасы, ғылымы, техникасы үшін де алапат ауыр сын болды.

Осынау қатерлі соғыстың аяқталғанына да, міне 50 жыл өтіпті. Жеңісті тура өз қолымен алған Ұлы Отан соғысына тікелей қатысушылар қатары арамыздан сиреп барады. Облысымызда олардың саны 10 мыңға да толмайды. Алайда лағнет атқыр қанқұйлы соғыс адамдардың тағдырында, жадында әлі де жалғасын тауып үзілмей келеді. Кешегі әскери кезең ғаламат табандылық пен теңдесі жоқ ерліктің үлгісіндей боп көрінеді. Ал ұлы істер ешуақыт ұмытылмақ емес.

Журналистер Е. Лұқпанов пен М. Сембаевтың баспаға әзірлеген қолжазба беттеріне үңіле отырып, өзіңнің жауынгерлік кәсібіңді, майдан тіршілігінің қайнаған ортасында бірге болған қандыкөйлек әріптестеріңді еріксіз еске аласың.

Менің алдымда қарағандылық бір топ қыздың - авиацияның кіші мамандарын: мотористерді, әртүрлі құрал, қару-жарақтармен жұмыс істейтіндерді, радистерді даярлайтын Вольск авиация-техника мектебі тыңдаушыларының кескіндері бейнеленген фотосурет жатыр. Бір көңіл аударарлығы сол, бұлардың көпшілігі 1942 жылы Қарағанды қаласының N 1 орта мектебін бітіріп, Отанды қорғау үшін өз еріктерімен майданға сұранғандар екен.

Көзі қарақты елгезек оқушы осы кітапты қолына алып, бір демде танысып шыққаны үшін өкіне қоймас. Өйткені 17-18 жасар бүлдіршін қыздардың — біздің жерлестеріміздің майдан жолдары, олардың бастан кешкен бесбатпан қиыншылықтары, ерліктері, ұрыс даласындағы жауынгерлік шайқастары бүгінгі жастарымызды оқытып, тәрбиелеудің алтын діңгек мектебі емес пе? Ендеше, осының бәрін жоғарғы

класс оқушыларына, техникумдар мен кәсіптік-техникалық училищелер шәкірттеріне жеткізу, ұғындыру баршамыздың ұстаздық борышымыз.

Көзге елестетіп көріңізші: 17-ден жаңа ғана асқан, шағын бойлы, салмағы 50 кило да тартпайтын мектеп шәкірті анасын, әпке-сіңлілерін, бауырларын үйде қалдырып, әскер қызметіне кетіп барады. Отанды қорғауға жеке үлесімді қосам дейтін жастық жалын осы болар, сірә! Әскери комиссариаттан майданға жіберуді талап еткен 50 ерікті қыздарымыздың бәрі де осынау ғажайып қасиеттің иесі еді.

Жастар үшін аса құнды бұл кітапта кейіпкерлердің мектеп бітіру құрметіне арналған салтанатты кеш, сүйікті ұстаздарымен қоштасуы, әскери мамандықтарға үйренуі, майдан жолдары, шайқастар кезіндегі қайсарлықтары жан-жақты да әрі қызғылықты түрде сипатталады. Олар майданның сан тарау жолдарынан өтті, кейбіреулері Берлинге дейін жетті, Еуропа мемлекеттерін фашистік бұғаудан азат етуге қатысты.

Атап өту керек, осы қарағандылық жауынгер қыздар туралы очерктер циклін жазуға мұрындық болған облыстық "Орталық Қазақстан" газетінің редакторы, марқұм Тілеухан Жүсіпов еді.

Осынау құнды да сирек кітап авторлары біздің тамаша жерлестеріміздің соғыстан кейінгі тағдырларын зерттеуге де айтарлықтай еңбек сіңірген. Олардың бірazы қазір де Қарағандыда тұрып жатыр, тамаша еңбек жолдарынан өткен, өз ортасында зор құрмет-беделге ие болған жандар шетінен.

Бұл кітап соғысқа қатысушылардың ерлік істері жайынан нақты деректер беруімен құнды болса, Ұлы Жеңістің 50 жылдығы қарсаңында жарық көретіндіктен бағасы тіпті арта түседі. Облыс жұртшылығы, бүкіл Қазақстан қауымы оны аса зор ынтамен қарсы аларына мен кәміл сенемін. Оған кепіл — кітап кейіпкерлері, олардың жауынгерлік өшпес ерліктері, еңбектегі жасампаздық істері.

Қ. АМАНБАЕВ,

Қарағанды облыстық ардагерлер Кеңесінің төрағасы, Ұлы Отан соғысына қатысушы, истребитель ұшақтарын жарату жөніндегі авиация механигі, отставкадағы подполковник.

МАЗМҰНЫ

Алғысөз 3
I. Қарағандының жауынгер қыздары 5
Агрефина Анищенко 9
Любовь Цаплина 14
Рахила Ералина 18
Ксения Горбунова 24
Анна Клиентова 28
Дәмелі Жәкеева 33
Евдокия Садманова 38
Мария Ососкова 43
Валентина Свиридова 48
Раиса Кутищева 53
Прасковья Гапич 57
II. Сын сағатта сапка тұрған
Әскери дәрігер Гүлімжан Қарсыбекова 63
Әскери дәрігер Рахима Көшкімбаева 68
Әскери теміржолшы Үміт Толкыбекова 74
Әскери байланысшы Раушан Мәдиева 78

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие 85
I. Боевые подруги 87
Евдокия Садманова пер. М. Хасенова 89
Дамели Жакеева пер. М. Хасенова 93
Валентина Свиридова пер. М. Хасенова 95
Мария Ососкова пер. М. Хасенова 99
Агрефина Анищенко пер. А. Жангожина 103
Любовь Цаплина пер. А. Жангожина 105
Рахила Ералина пер. А. Жангожина 107
Ксения Горбунова пер. А. Жангожина 109
Анна Клиентова пер. А. Жангожина 111
Раиса Кутищева пер. М. Хасенова 112
Прасковья Гапич пер. М. Хасенова 117
II. В трудный час - в одном ряду
Военврач Гулимжан Карсыбекова пер. М. Хасенова 122
Военврач Рахима Кошкимбаева пер. М. Хасенова 126
Военный ж/дорожник Умут Толкибекова пер. М. Хасенова 131
Военный связист Раушан Мадиева пер. М. Хасенова 135

Авторы и издательский коллектив сердечно благодарят следующие коллективы, оказавшие всемерную помощь и поддержку в издании этой книги:

Областная организация Совета ветеранов войны и труда (председатель АМАНБАЕВ К.А.).

Областная организация Союза журналистов Казахстана (С. КЕМЕЛЬБАЕВ).

Областной комитет по языкам (АМАНТАЕВ У.А.).

* * *

Акционерное общество племзавод "КАРАГАНДИНЕЦ"

Адрес АО: 472361, Карагандинская обл.
Мичуринский р-н,
п/з "Карагандинец"

Председатель правления - **АЛХАМИН Кокеман Ермекович**

Тел.: 32-4-65

* * *

Найди свой банк -

игілік банк

раз и навсегда!

Карагандинский филиал акционерного банка "ИГІЛІК БАНК"

Адрес банка: 470051, г. Караганда,
ул. Ерубаева, 37.

Директор — ЕРМЕКОВ Олег Магавьянович
тел.: 58-16-63
факс: 58-09-82

Карагандинский филиал
Казахского акционерного банка
кредитования социального развития

Адрес банка: 470055, г. Караганда,
пр. Н. Абдирова, 36/6

Директор — КАЗНАЧЕЕВА Евгения Константиновна
тел. 55-24-13
факс: 55-36-96

* * *

AlemBank
KAZAKHSTAN

Карагандинское областное управление

Караганда, улица Костенко, 6
телефон /3212/ 57 56 17
факс 58 14 91

ВЗАИМНОЕ ДОВЕРИЕ И УСПЕХ!

КОРПОРАЦИЯ "ДОС"

СТРЕМЛЕНИЕ ВПЕРЕД — ЗАЛОГ УСПЕХА

Реквизиты: ТОО Корпорация
"ДОС"
р/с 2467563
МФО 191801748 в Игиликбанке г. Караганды
Адрес: 470074, г. Караганда, пр. Строителей, 28.
Тел/факс 740696

* * *

БИРЖА "КЕН ДАЛА"

— оформление и выдача сертификатов на экспорт зерна;
— регистрация экспортных контрактов на металл, уголь и другие виды биржевых товаров;
— организация торгов;
— операции с фондовыми ценностями

Реквизиты: р/с 1467911 в Карагандинском
филиле АБ Казкоммерцбанка
МФО 191801708
Адрес: 470074, г. Караганда,
пр. Строителей, 28.
Кор/счет 700161908
Тел/факс 745743

Е. Лукпанов, М. Сембаев
БОЕВЫЕ ПОДРУГИ
(На казахском и русском языках)

Редакторы: *А. Жангожин, М. Хасенов*
Технический редактор *Т. Жулидова*
Корректоры: *Р. Смаилова, Н. Загорулько*

На первой странице обложки:

Дамели Жакеева с супругом, ветераном войны, полковником Акетай Ахметбековым и с внуком у Мемориала славы в парке имени 28 гвардейцев-панфиловцев г.Алматы, 1984 г.

Сдано в набор 19.12.1994 г. Подписано к печати 31.03.1995 г. Формат 60х84 1/16. Офсетная печать. Объем 9 п. л. Тираж 5000. Заказ № 2979. Цена договорная.
Карагандинское ОПО "Полиграфия", ул. Ленина, 2.